

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové, v právní věci **žalobkyně: E. M.**, zastoupené JUDr. Olgou Löblovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Pařížská 28, proti **žalovanému Magistrátu hl. m. Prahy**, se sídlem Praha 1, Mariánské nám. 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 12. 2002, č. j. MHMP 12063/2002, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 2. 2004, č. j. 11 Ca 41/2003-35,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včasnou kasační stížností ze dne 5. 4. 2004 se stěžovatelka (dále i „žalobkyně“) domáhala zrušení pravomocného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 2. 2004 č. j. 11 Ca 41/2003-35, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného, jímž bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1 ze dne 8. 1. 2002, č. j. 8451/2001. Tímto rozhodnutím nebylo vyhověno její žádosti o vydání osvědčení o státním občanství České republiky. V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že při posouzení otázky pozbytí československého občanství a s tím související otázky národnosti z hlediska splnění či nesplnění podmínek stanovených ústavním dekretem presidenta republiky č. 33/1945 Sb. o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské (dále i „dekret“), je nutno vycházet ze smyslu používané terminologie v době, kdy byl uvedený dekret aplikován. V dekretu není pojem národnosti vymezen. Za národnost je třeba považovat příslušnost k určitému národu, za národ je nutno považovat část lidstva, která je téhož původu, mravů, jazyka, která má společnou kulturu a historii. Při určení příslušnosti k určité národnosti je významným znakem jazyk, rovněž též původ z rodičů

určité národnosti, školní vzdělání, užívání jazyka v soukromém životě. Sama žalobkyně v žádosti o vydání osvědčení československého státního občanství cestou milosti ze dne 27. 11. 1946 uvedla, že měla německou národnost po svých rodičích, kteří byli židovského náboženství, ze spisového materiálu je zřejmé, že se žalobkyně narodila v Německu, její rodiče byli německé národnosti, jejím mateřským jazykem byla němčina. Ke dni účinnosti dekretu č. 33/1945 Sb. byla žalobkyně československou státní občankou německé národnosti, židovského náboženského vyznání. Osvědčení o zjištění o tom, že se zachovává československé občanství podle § 2 dekretu, žalobkyni vydáno nebylo. Žalobkyně existenci osvědčení o okolnostech uvedených v § 2 odst. 1 dekretu netvrdila, jeho existence nebyla v průběhu správního řízení ani zjištěna. Soud uvedl, že opis osvědčení o československém občanství vystavené JUDr. M., manželu žalobkyně, které žalobkyně soudu předložila a kde je uvedena žalobkyně jako československá státní občanka, byl v rozporu s originálem osvědčení. Pokud žalobkyně nepodala žádost o osvědčení československého státního občanství, nebylo zahájeno správní řízení, ani vydáno osvědčení či negativní rozhodnutí.

V kasační stížnosti žalobkyně namítla, že Městský soud v Praze nesprávně posoudil právní otázku, zda mohla být tou osobou, na kterou se vztahoval dekret č. 33/1945 Sb. a jakožto taková osoba mohla tedy pozbýt československého občanství. Soud nevzal v úvahu, že byla osobou pronásledovanou nacistickým režimem, před nímž byla nucena uprchnout do Argentiny a nemohla tedy být součástí skupiny osob, na níž se ústavní dekret presidenta republiky č. 33/1945 Sb. vztahoval. Dekret byl vyhlášen jako jedna z forem potrestání osob, které se provinily proti Československé republice a jejím občanům a které byly národnosti německé nebo maďarské. Stěžovatelka uvádí, že neměla německé občanství, i když se v Německu narodila, pro svůj židovský původ byla nucena před nacismem uprchnout, nemohla tedy být onou „cílovou skupinou“, na kterou byl dekret č. 33/1945 Sb. namířen a nemohla tedy takovým způsobem ani občanství pozbýt. Soud tak upřednostnil ve svém rozhodování formální řešení sporu, před hledáním smyslu a účelu citovaného dekretu. Z uvedených důvodů navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že dekret č. 33/1945 Sb. směřoval proti všem osobám německé a maďarské národnosti, které měly československé státní občanství, výjimku tvořili jen Němci a Maďaři, kteří se v době zvýšeného ohrožení přihlásili za Čechy nebo Slováky. Z archivních podkladů je zřejmé, že stěžovatelka nebyla považována za osobu, která by se provinila proti českému národu, avšak včas nepožádala o navrácení československého státního občanství. Stěžovatelka zaměňuje pojmy národnost a státní příslušnost. Žalovaný odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž je třeba při určení národnosti přihlížet k obvyklým hlediskům, jimiž je určována, např. k původu z rodičů určité národnosti, ke školnímu vzdělání, užívání jazyka v soukromém životě, k účasti na veřejném životě, důležitý je i mateřský jazyk a podobně. Z archivního správního spisu je zřejmé, že stěžovatelka byla tehdy považována jednoznačně za osobu německé národnosti, nikoliv za osobu mající německou státní příslušnost. Žalovaný odkazuje rovněž na archivovaný spisový materiál, jež je součástí správního spisu, předloženého soudu, odkazuje rovněž na své vyjádření k žalobě a trvá na svém závěru, že stěžovatelka pozbyla československé státní občanství dne 10. 8. 1945 podle ust. § 1 odst. 2 dekretu č. 33/1945 Sb. a to bez ohledu na to, že je židovského náboženského vyznání a bez ohledu na to, že byla manželkou československého státního občana, neboť podle ust. § 4 cit. dekretu se pro účely tohoto dekretu posuzovaly provdané ženy a nezletilé děti samostatně. Ze všech uvedených důvodů navrhuje žalovaný, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu, v němž žalobkyně tvrdí, že v řízení, které předcházelo vydání napadeného usnesení, Městský soud v Praze nesprávně posoudil právní otázku, (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.).

Takovou vadu však Nejvyšší správní soud neshledal.

Podle ust. § 1 dekretu českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství. Ostatní českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské pozbývají československého státního občanství dnem, kdy tento dekret nabývá účinnosti. Z uvedeného je tedy zřejmý okruh osob, na které dekret dopadá. Výjimku tvoří ust. § 1 odst. 3 dekretu, podle něhož se tento dekret nevztahuje na Němce a Maďary, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu prezidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) přihlásili v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky. Jiná výjimka, podle níž by byl vyloučen další okruh osob, na které by důsledky dekretu nedopadly, není v dekretu obsažena. Námitka stěžovatelky, že důsledky dekretu, týkající se pozbytí československého občanství, na ni nedopadaly, není tedy podložena zákonnou úpravou. Tyto skutečnosti také soud v napadeném rozsudku obsáhle a podrobně zdůvodnil. Je jisté skutečností, že soudy při aplikaci právních norem šetří podstaty právní úpravy, nemohou však v žádném případě právní normu aplikovat nad rámec jí vytyčených mantinelů. Kdyby bylo vůlí dekretu učinit výjimku další, například pro osoby židovského vyznání či původu, které byly nuceny před nacistickou persekucí uprchnout, jistě by tak učinil.

V ust. § 2 odst. 1 a 2 dekretu je však pouze uvedeno, že osobám, spadajícím pod ustanovení § 1, které prokáží, že zůstaly věrny Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem, zachovává se československé státní občanství, přičemž žádost o zjištění, že československé státní občanství zachovává, lze podati do šesti měsíců od počátku účinnosti tohoto dekretu u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise), anebo bydlí-li žadatel v cizině, u zastupitelského úřadu. Rozhoduje o ní krajský národní výbor na návrh okresního národního výboru. Tyto osoby jest až do vyřízení žádosti považovati za československé státní občany, vydal-li jim okresní národní výbor (okresní správní komise) nebo zastupitelský úřad osvědčení o okolnostech, uvedených v předchozím odstavci. Podle ust. § 3 dekretu takové právo, požádat o vrácení československého státního občanství, měly i osoby, které jej pozbyly.

Je tedy zřejmé, že dekret zohledňoval i zvláštní postavení osob, které trpěly pod nacistickým terorem, které byly nuceny uprchnout do ciziny, avšak i u nich zachování československého státního občanství dekret podmiňoval žádostí o zjištění, že se československé státní občanství zachovává, a to podané do šesti měsíců od počátku účinnosti tohoto dekretu, tedy od 10. 8. 1945. Žalobkyně však o osvědčení o zachování československého státního občanství nepožádala, proto jí podle § 2 dekretu vydáno nebylo.

Se všemi těmito skutečnostmi se soud v odůvodnění napadeného rozsudku velmi podrobně vypořádal. Jsou-li zákonem vymezeny podmínky, za nichž lze československé státní občanství navrátit popř. prohlásit jej za zachované, bez toho, že by byla zakotvena jakákoliv možnost zmírnit či odstranit případné tvrdosti, nemůže ani soud v rámci své rozhodovací pravomoci vážit okolnosti konkrétního případu a od podmínek stanovených zákonem se jakkoli odchýlit. Soudu nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobkyně nedosáhla v řízení procesního úspěchu, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení o kasační stížnosti příslušelo, náklady řízení nevznikly (§ 120, § 60 odst. 1 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 6. 10. 2004

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu